

נושאים בפרשת

קרח

- קרח ועדתו מתריסים נגד משה ואהרן (ט"ז, א' – י"ט)
- עונשם של בעלי ריב ומדון (ט"ז, כ' – י"ז, ה')
- תלונות על משה ואהרן (י"ז, ו' – ט"ו)
- פריחת מטה אהרן (י"ז, ט"ז - כ"ח)
- משמרת הקודש ואזהרה לזר שלא יקרב לעבודה (י"ח, א' - י"ז)
- שכר הכהונה (י"ח, ח' - כ')
- שכר הלוויים (י"ח, כ"א - ל"ב)

נושאים נפרשת קרח

קרח ועדתו מתריסים נגד משה ואהרן (ט"ז, א' – י"ט)

קרח¹, בן דודם של משה ואהרן², לקח³ אתו⁴ מאתיים וחמישים נשיאי עדה אנשי שם⁵.

¹ קרח בן יצהר וגו'. אמר ריש לקיש, קרח – שנעשה קרחה בישראל, בן יצהר – בן שהרתיח עליו את כל העולם כזהרים, בן קהת – בן שהקהה שיני מולידיו, בן לוי – בן שנעשה לוייה בגיהנם. סנהדרין ק"ט:

² בן יצהר בן קהת בן לוי. ולמה לא כתיב בן יעקב או בן ישראל. זה שאמר הכתוב, בסודם אל תבא נפשי וגו' (בראשית מ"ט, ו'). בסודם אל תבא נפשי, אלו המרגלים. 'ובקהלם אל תחד כבודי' (שם), זה קרח. אמר יעקב לפני הקדוש ברוך הוא, ריבונו של עולם, לא במרגלים ולא במחלוקתו של קרח ייזכר שמי על אותן רשעים שעתידים להכעיס. ואימתי יכתב שמי עליהם. כשהם מתיחסין ועומדין על הדוכן, שנאמר, 'בן תחת בן אסיר בן אביאסף בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל' (דברי הימים א' ו', כ"ב – כ"ג). מדרש תנחומא.

³ ויקח קרח. מהו ויקח, אמר ריש לקיש, שלקח מקח רע לעצמו. סנהדרין ק"ט:

'עושר שמור לבעליו לרעתו' (קהלת ה', י"ב) זו עשרו של קורח. פסחים קי"ט.

שעל ידי רוב ממנו נתגאה ונטרד מן העולם. רש"י.

⁴ זאת עשו קחו לכם מחתות, ותנו בהן אש ושימו עליהן קטרת לפני ה' מחר (במדבר ט"ז, ו' – ז'), מה ראה לומר כן, אמר להם בדרכי הגוים יש נימוסין הרבה וכומרין הרבה, כלן מתקבצין בבת אחת, ואנו אין לנו אלא ה' אחד ותורה אחת ומשפט אחד ומזבח אחד וכהן גדול אחד, ואתם מאתים וחמישים איש מבקשים כהנה גדולה, אף אני רוצה

בכך, (במדבר ט"ז, י"א): לכן אתה וכל עדתך (במדבר ט"ז, ו'): זאת עשו קחו לכם מחתות קרח וכל עדתו, הרי לכם תשמיש החביב מן הכל הוא הקטרת, חביבה מן כל הקרבנות, וסם המות נתון לתוכו שבו נשרפו נדב ואביהוא, לפיכך התרה בהם (במדבר ט"ז, ז'): והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש. אמר להם משה הרי אני אומר לכם שלא תתחייבו, מי שיבחר מכם יצא חי וכולכם אובדין, (במדבר ט"ז, ה'): רב לכם בני לוי, הרי אמרתי לכם. לא טיפשים היו שכך התרה להם וקבלו עליהם לקרב, הם חטאו בנפשותם, שנאמר (במדבר י"ז, ג'): את מחתות החטאים האלה בנפשתם.

וקרח שפקח היה מה ראה לשטות הזו, אלא עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה עומדת הימנו, שמואל ששקול כמשה ואהרן, שנאמר (תהלים צ"ט, ו'): משה ואהרן בכהניו ושמואל בקראי שמו, עשרים וארבע משמרות עומדות מבני בניו שכלם מתנבאים ברוח הקדש, שנאמר (דברי הימים א' כ"ה, ה'): כל אלה בנים להימן, אמר אפשר הגדלה הזו עתידה לעמד ממני ואני אדם, ולא ראה יפה, לפי שבניו עשו תשובה ועומדין מהן, ומשה היה רואה, לכך נשתתף לבוא לאותה חזקה ששמע מפי משה שכלם אובדין ואחד פליט, והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש. במדבר רבה י"ח.

עוד שם איתא במדרש רבה (י"ח, ד'): לאחר שנאמר למשה (במדבר ח', ז') 'והעבירו תער על כל בשרם' – שנצטווה לגלח את הלוויים

יחד עמו היו דתן ואבירם⁶ ואון בן פלת⁸.

- עשה כן לקורח, וכשחזר קורח לביתו לא הכירוהו. אמרו לו: מי עשה לך כן? אמר לה: משה עשה בי, ולא עוד אלא שנטלני בידי ורגלי והיה מניף אותי ואומר לי 'הרי אתה טהור'. והביא את אהרן אחיו וקשטו ככלה והושיבו באהל מועד.

אמרה אשת קורח לבעלה: משה גזז שערותיכם וטלטל אתכם ושיחק בכם ואתם נחשבים בעיניו כגללים. סנהדרין ק"י.

וביאר המהרש"א: דרכו של אדם לסלסל בשערו ליופי, וכשהשיער נשחת - האדם מתגנה. ואמרה לו: משה אמר לכם לעשות כן כדי שתתגנו, ומה שאמרה לו שמטלטל אתכם כגללים - כוונתה - שאתם כל כך בזויים לפניו, עד שאפילו אינו אומר לכם שתתנו את השיער הנגזז במקדש, כמו שנא' בשיער הנזיר, שנותנים על האש שתחת זבח השלמים, אלא שיערכם הוא כגלל המאוס, מפני שכך הוא מחשיב אתכם.

⁵ נשיאי עדה - מיוחדים שבעדה, קריאי מועד - שהיו יודעים לעבר שנים ולקבוע חדשים, אנשי שם - שהיה להם שם בכל העולם. סנהדרין ק"י.

⁶ ודתן ואבירם. מכאן אמרו חכמינו זיכרונם לברכה, אי לרשע ואוי לשכנו, שהרי דתן ואבירם נאבדו במחלוקתו של קרח, לפי שהיו שכנים לקרח, שהיה שרוי בדרום, דכתיב, 'משפחות בני קהת יחנו על ירך המשכן תימנה' (במדבר ג', כ"ט). דגלו של ראובן סמוך להם, שנאמר, 'דגל מחנה ראובן תימנה' (שם ב', י'), ונשתתפו עמהם. אבל דגלו של יהודה ודגלו של יששכר וזבולון, שהיו שרויים במזרח, שנאמר, והחונים קדמה מזרחה דגל מחנה יהודה (ב', ג'), וכתיב, 'ועליו מטה יששכר' (ב', ה), והיו

שכנים למשה ואהרן ובניו, דכתיב, 'והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחה משה ואהרן ובניו' (ג', ל"ח). לפי שהיו אלו סמוכים לתורה, לפיכך זכו להיות בני תורה, דכתיב, 'יהודה מחוקקי' (תהלים ס', ט'). וכתיב, 'ומבני יששכר יודעי בינה לעתים' (דברי הימים א' י"ב, ל"ג). וכתיב, 'ומזבולון מושכים בשבט סופר' (שופטים ה', י"ד). ודתן ואבירם שהיו שכנים לקרח בעל המחלוקת, לקו עמו ואבדו מן העולם. מדרש תנחומא.

⁷ והיכן און בן פלת, שאינו מוזכר יותר בתורה: אמר רב, און בן פלת, אשתו הצילתו, אמרה מה יצא לך מהשתתפותך איתם? אם משה המנהיג אתה התלמיד וגם אם קרח המנהיג אתה תלמידו, אמר לה, מה אעשה וכבר הייתי בתכנון המרד במשה והבטחתי שאבוא, אמרה לו, יודעת אני שהעדה צנועים וקדושים, כמו שנאמר 'כי כל העדה כולם קדושים', אמרה לו, שב בבית ואני אצילך, השקתו יין, ושתה לשוכרה, השכיבה אותו לישון וישבה ליד הפתח, וסתרה שערה, וכל מי שבא לקרא לו לבא עמהם, מיד היה חוזר לאחוריו, ובינתיים נסתיימה המרידה וקרח ועדתו מתו בבליעה באדמה. סנהדרין ק"ט: - ק"י. ובמדרש רבה.

⁸ אמר ריש לקיש, און - שישב באנינות, (ופירש רש"י, שאון בן פלת עשה תשובה על שבתחילה היה עמם בעצה לחלוק על משה רבינו. אך בש"ך כתב שצעריו היה על שאשתו הצילתו ולא השכיל להינצל בעצמו. וב'בן יהוידע' הוסיף שישב כאון, שאינו אבל ממש אבל גם לא עוסק במצוות, כך היה גם און בן פלת - שלא הלך למשה לבקש את מחילתו,

והם נקהלים⁹ על משה ואהרן ובפיהם טענה: **"כל העדה כולם קדושים"**¹⁰ ומדוע **תתנשאו על קהל ה'?"**

אך גם לא הלך בעצה אחת עם קורח ועדתו).
בן פלג – בן שנעשו לו פלאות, בן ראובן – בן שראה והבין. סנהדרין ק"ט:

מה עשה? עמד וכנס ר"נ ראשי סנהדראות — רובן משבט ראובן שכניו והם אליצור בן שדיאור וחבריו וכיצא בו, שנאמר נשיאי עדה קראי מועד ולהלן הוא אומר (במדבר א') "אלה קרואי העדה" — והלבישן טליתות שכלן תכלת, באו ועמדו לפני משה, אמרו לו טלית שכלה של תכלת חיבת בציצית או פטורה? אמר להם חיבת, התחילו לשחק עליו, אפשר טלית של מן אחר חוט אחד של תכלת פטורה, זו שכולה תכלת לא תפטר את עצמה. מדרש תנחומא.

¹⁰ וכך טענו: מימות אדם הראשון ואח"כ מימיהם של אבות העולם - אברהם יצחק ויעקב, הבכורה והכהונה באות כאחת. ואילו כשהוקם המשכן נבחרו לכהונה רק אהרן וארבעה בניו, מתו שניים, נשארו אהרן ושני בניו, האם על שלושה אלה בלבד תוטל כל עבודת ה'? החרישו, חודש לאחר מכן באחד באייר צווה משה והתפקדו כל יוצאי צבא מכל שבטי ישראל מבן עשרים ועד בן ששים שנה, ובני לוי לא התפקדו בתוכם, לאחר מכן התפקדו הלויים לעצמם, 'כל זכר מבן חודש ומעלה קדושים הם - מרחם נפקדו, ולא רק מגיל 20 - גיל יוצאי צבא. קדושים הם מרחם? - והלא עודם במצרים כבר נתקדשו הבכורות בקדושת רחם - 'קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל' וכי הלויים כולם

פטרי רחם הם? - אלא יצאו הבכורות פטרי רחם בבנ"י ונכנסו הלויים תחתם, הורחקו הבכורות מהכהונה ובית אהרן ירש מקומם. עתה הורחקו הבכורות משירות וקירבה 'סביב למשכן יחנו הלויים' וכל עיני ישראל צופות אליהם והבכורות נשכחו... ובכל אופן הבליגו והחרישו, אבל לא השלימו בלבם, עתה נתמלא כל מחנה ישראל זעם ותרעומת נגד משה, אין אמת מה שאומרים 'משה אמת ותורתו אמת' דתחילה היה זה רצונו של משה ולבסוף הקב"ה מאמת דבריו ומסכים עמו לאחר מעשה, מפני אהבתו אליו. אהוב הוא לפני המקום יותר מכל איש בעם, אולם כל ישראל הגוי הגדול הזה כולו חביב הוא לפני המקום, ואף אנו נאמר את רצונו והוא יעשה - פטרי רחם אנו בגוי קדוש, עבדיו אנחנו כהני א-ל משרתי עליון, בכורות אנחנו כולנו, לנו הכהונה! קרח חכם גדול הוא, והכל אומרים, חכם עדיף מנביא... ובעושרו ואוצרותיו הרבים יידע להיטיב עם העם, ובכך מנושא הוא בעיני העם, ורואה וצופה קרח ברוח הקודש שלשלת דורות עומדים ממנו, כשאחד מבניו שקול כנגד משה ואהרן במעלתם, והוא שמואל, 'משה ואהרן בכהניו - ושמואל בקוראי שמו', וע"כ 'ויקח קרח' - יצא והמריד את הכל. היה בטוח בצדקתו, אולם טעה טעות גדולה ואיבד את כל עולמו, ואבדה חכמתו וכל עושרו ירד עם משפחתו 250 איש ונבלע באדמה, ומשם צועקים 'משה אמת ותורתו אמת'. ספר הפרשיות.

משה רבנו, שבע¹¹ ממחלוקות והתקוממויות, מוכן להעמיד למבחן את מנהיגותו שלו ואת כהונת אהרן, ומציע לעדת קרח להביא קטורת לפני ה', כנגד הקטורת שיביא אהרן הכהן.

כעסו של משה גובר, כאשר דתן ואבירם¹² הרשעים, שהצטרפו¹³ גם הם אל קרח במחלוקתו, מסרבים לפנייתו של משה לבא ולדבר¹⁴, לנסות להגיע להסדרת המחלוקת בדרכי שלום. משה הולך¹⁵ ופונה אל הקב"ה ומבקש שלא יקבל את מנחתם של הרשעים.

¹¹ מיד נזדעזע משה מפני המחלוקת, מפני שכבר היה בידן סרחון רביעי. משל למה הדבר דומה, לבן מלך שסרח על אביו, ופייס עליו אוהבו פעם אחת ושתים ושלוש. כשסרח פעם רביעית, נתרשלו ידי אוהבו של מלך, אמר, כמה פעמים אני מטריח את המלך. אף כאן עשה משה לישראל. חטאו בעגל, 'ויחל משה' (שמות ל"ב, י"א). במתאוננים, 'ויתפלל משה' (במדבר י"א, ב'). במרגלים, 'ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים' (במדבר י"ד, י"ג). במחלוקתו של קרח, נתרשלו ידיו. אמר, כמה אוכל להטריח את המקום. לפיכך, 'וישמע משה ויפול על פניו'. מדרש תנחומא.

¹² ודתן ואבירם. אמר ריש לקיש, דתן – שעבר על דת אל, אבירם – שאיבר עצמו מעשות תשובה. סנהדרין ק"ט:

¹³ דתן ואבירם. בשביל שהיה שבט ראובן שרוי בחניתם תימנה שכן לקהת ובניו

החונים תימנה, נשתתפו עם קרח במחלוקתו — "אוי לרשע אוי לשכנו". ומה ראה קרח לחלק עם משה? נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עזיאל, שמנהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור, אמר קרח, אחי אבא ארבעה היו, שנאמר (שמות ו') "ובני קהת" וגו', עמרם הבכור נטלו שני בניו גדלה, אחד מלך ואחד כהן גדול, מי ראוי לטל את השניה? לא אני שאני בן יצהר, שהוא שני לעמרם, והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכלם, הריני חולק עליו ומבטל את דבריו. מדרש תנחומא.

¹⁴ וישלח משה לקרא. אמר רבא, מנלן דמשדרינן שלוחא דבי דינא ומזמנינן לדינא דכתיב וישלח משה לקרא לדתן ולאבירם. מועד קטן ט"ז.

¹⁵ ויקם משה וילך. אמר רב אשי, מלמד שאין מחזיקין במחלוקת. סנהדרין ק"י.

עונשם של בעלי ריב ומדון (ט"ז, כ' – י"ז, ה')

כאשר מגיעים אנשי קרח והקטורת בידיהם, מזהיר משה את כל העם, על-פי ציווי ה', להבדל¹⁶ ולהתרחק¹⁷ מעדת קרח, כדי שלא יומתו אתם בעוונם.

משה רוצה להוכיח לכל העם באופן מוחלט, כי כל מעשיו מכוונים מלמעלה, ולכן קובע מבחן: אם מיתתם תהיה רגילה¹⁸, הוא אינו שליח ה', אך אם ימותו המסיתים מיתה משונה – יבלעו באדמה¹⁹, תהיה זו הוכחה חותכת לחטאם נגד משה כשליח ה'.

ואכן, דברי משה מתקיימים. האדמה פותחת את פיה ובלעת את קרח²⁰ ושותפיו המסיתים, עם כל ביתם ורכושם^{21, 22}.

דגיהנם (לקרב פתח הגיהנם למקום עמדם של קרח ועדתו). סנהדרין ק"י.
א"ר ירמיה בן אלעזר, שלשה פתחים יש לגיהנם, אחד במדבר ואחד בים ואחד בירושלים, במדבר – דכתיב וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה. עירובין י"ט.

²⁰ א"ר יוחנן, קרח לא מן הבלועין ולא מן השרופין היה, לא מן הבלועין דכתיב ואת כל האדם אשר לקרח – ולא קרח, ולא מן השרופין דכתיב (פרשת פינחס) באכול האש את חמשים ומאתים איש, ולא קרח, במתנייתא תני, קרח מן השרופין ומן הבלועין, מן הבלועין, דכתיב ותבלע אותם ואת קרח, ומן השרופין דכתיב (פסוק ל"ה) ואש יצאה מאת ה' ותאכל את החמשים ומאתים איש וקרח בהדיהו. סנהדרין ק"י.
²¹ ר' יוסי ב"ר חנינא אמר, אפילו מחט שהיתה שאולה ביד ישראל מידם נבלעה עמהם, דכתיב וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה. תלמוד ירושלמי מסכת סנהדרין פרק י' הלכה א'.

²² ר' עקיבא אומר, עדת קרח אינה עתידה לעלות, שנאמר ותכס עליהם הארץ –

¹⁶ ת"ר, היוצא לישבע, אומרים לו הוי יודע שכל העולם נזדעזע בשעה שאמר הקב"ה בסיני לא תשא את שם ה' לשוא, ואם אמר הריני נשבע, העומדים שם, אומרים זה לזה, סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה. שבועות ל"ט:

¹⁷ סורו נא וגו'. ת"ר, היוצא לישבע, אומרים לו הוי יודע שכל העולם נזדעזע בשעה שאמר הקב"ה בסיני 'לא תשא את שם ה' לשוא', ואם אמר הריני נשבע, העומדים שם, אומרים זה לזה, 'סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה'. שבועות ל"ט.

¹⁸ אמר ריש לקיש, רמז למצות בקור חולים מן התורה מניין, שנאמר 'אם כמות כל האדם ימותון אלה' – שהם חולים ומוטלים בעריסתן ובני אדם מבקרים אותן. נדרים ל"ט:

¹⁹ דרש רבא, אמר משה לפני הקב"ה, רבש"ע, אם בראת גיהנם – מוטב, ואם לאו – יברא ה', למאי אי למבריה ממש (שיברא ה' עתה את הגיהנם) והא 'אין כל חדש תחת השמש' (קהלת א', ט'), אלא (פתח האדמה הוא אחד משבעה דברים שנבראו קודם שנברא העולם. נדרים ל"ט:) לקרובי פיתחא

מיד לאחר מכן מגיע עונשם של מאתיים וחמישים מקטירי הקטורת הזרה, והם נשרפים באש²³ שיצאה מאת ה'.

ממחנות הנחושת של החוטאים, הכינו ריקועי נחושת ציפוי למזבח²⁴, לזיכרון החטא ועונשו.²⁵

תלונות על משה ואהרן (י"ז, ו' – ט"ו)

למרות ההוכחות הברורות שנתן משה לעם, נמשכת ההסתה נגדו, תוך ניצול מותם של החוטאים: הנה משה הביא למותם של אחינו²⁶.

הקב"ה בכעסו מצווה על משה להתרחק מהעם החוטא, ומגיפה נוראה מתחילה להשתולל ולהפיל חללים.

משה רבנו, באהבתו הגדולה לבני-ישראל גם ברגעים קשים אלו, מגלה תושייה, ושולח את אהרן אחיו ובידו קטורת²⁷, כדי לעצור את המגיפה. אהרן אכן מכפר עם

בעוה"ז, ויאבדו מתוך הקהל – לעוה"ב, ור' אליעזר אומר, עליהם הכתוב אומר (ש"א א') ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל. סנהדרין ק"ח.

²³ החטאים האלה בנפשותם. מהו בנפשותם – שנשמתם נשרפת וגופן קיים. סנהדרין נ"ב.

²⁴ צפוי למזבח וגו'. תניא, מניין שמעלין בקודש, אמר רב אחא בר יעקב, דכתיב 'ועשו אותם רקועי פחים צפוי למזבח כי הקריבום לפני ה' ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל' – בתחילה תשמישי מזבח ועכשיו גופו של מזבח. מנחות צ"ט.

²⁵ אמר רב, כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו, שנאמר ולא יהיה כקרח ועדתו, רב

אשי אמר, ראוי לצטרע, כתיב הכא כאשר דבר ה' ביד משה לו, וכתיב התם (בפרשת שמות) ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך. סנהדרין ק"י.

²⁶ אתם המתם. שאמרתם להם שינסו בקטרת שאין ראוי שיקטירנה אלא המקריב עולת התמיד והיה לכם לנסות בזבחים הראויים לכהנים רבים יחד. ספורנו.

²⁷ אמר ר' יהושע בן לוי, בשעה שעלה משה למרום כל אחד מהמלאכים נעשה לו אוהב ומסר לו דבר, ואף מלאך המות מסר לו דבר, שנאמר ויתן את הקטורת ויכפר על העם, ואומר ויעמוד בין המתים ובין החיים, אי לאו דאמר ליה מי הוה ידע. שבת פ"ט.

הקטורת²⁸ ומצליח לעצור את המגיפה²⁹, אך לא לפני שהיא המיתה ארבעה עשרה אלף ושבע מאות (14,700) מבני ישראל.

פריחת מטה אהרן (י"ז, ט"ז - כ"ח)

לנוכח הדיבורים נגד בחירתו של אהרן לכהן, מצווה ה' למשה, לערוך מבחן כהונה אל מול העם. כל אחד מראשי השבטים מביא מטה (מקל עץ) אל משה. משה מניח את כל המטות, ובתוכם ביניהם³⁰ מטה אהרן³¹, בתוך המשכן. למחרת מוציא משה את המטות ומציג אותם בפני העם. וראה זה פלא: מקלו של אהרן פורח³², ומן הפריחה עולה פרי השקד³³.

ה' מצווה לשמור את המטה הפורח והמשוקד בתוך המשכן למשמרת³⁴, כעדות נצחית לכהונת אהרן³⁵, וכדי שלא יחלקו על זה עוד.

²⁸ תנא רב חנניא, מניין לקטורת שמכפרת, שנאמר ויתן את הקטורת ויכפר על העם, ותנא דבי ר' ישמעאל, על מה קטורת מכפרת על לשון הרע, מאי טעמא, יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי. זבחים פ"ח:

²⁹ והמגפה נעצרה. שנרפאו החולים במגפה. ספורנו.

³⁰ שלא יאמרו שהניחו בצד שכינה פרח. רש"י.

³¹ והמטה. של משה רע"ה, ושל סנפירון היה, ונברא עם שם המפורש החקוק בו, ובכח אותו השם נעשו בו האותות. אמנם כשנזדמן ליד משה בתחילה לא ידע כחו, עד שהודיעו הקב"ה ואמר ואת המטה הזה תקח בידך. [ואפשר דכלל נמי תנא מקלו של אהרן. שנתן אז הקב"ה כח בהגזע הראשון. שיוציא אחד מהנטיעות שיטעו ממנו שקדים ופרחים בשעת הנס [כפסחים נ"ד]. תפארת ישראל על המשנה באבות פרק ה' משנה ו', עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות.

³² סימן לפרחי כהונה העתידין לצאת ממנו. חזקוני.

³³ משמע דתרי עיני פרח היו שם דמצד אחד פרח ואותן פרחים עמדו ולא נפלו לעולם ומצד אחד ויצא פרח ונפל כדרך כל פרחי אילנות ויצץ ציץ ויגמול שקדים. וראיה מיומא ומפרק מקום שנהגו דמסיק על אותן דברים שנגזזו וי"א אף מקלו של אהרן שקדיה ופרחיה נגזזו מכלל דפרחים היו ועמדו לעולם ומצד אחד השקדים. דעת זקנים.

³⁴ השב את מטה אהרן לפני העדות וזה משני טעמים: [א] למשמרת להיות ציון אל אהרן עצמו שהוא ושבטו שהמטה מורה עליו יהי' תמיד לפני העדות שומרי משמרת ה' ועמדתו, [ב] שיהיה לאות לבני מרי שלא יחלקו עוד על הכהונה כי בא האות והמופת על הכהונה והלויה, ותכל פעל יוצא המשמרת והאות תכלה את תלונתם תמנע אותם מלהתלונן בעתיד. מלבי"ם.

³⁵ תניא, משנגזז ארון נגנזה צנצנת המן ומקלו של אהרן, מנה"מ, אמר ר' אלעזר,

בני-ישראל, המומים מהאירועים האחרונים, מעלים את חששם כי הם עלולים לשגות ולהיכנס אל המשכן³⁶, ואז סופס יהיה מר. על כן מצווה ה' את אהרן על משמרת הקודש.

משמרת הקודש ואזהרה לזר שלא יקרב לעבודה (י"ח, א' - י"ז)

בעקבות הערעור על הכהונה והקטרת הקטורת הזרה, וכמענה לחששם של בני ישראל, מצווה ומזהיר ה' את אהרן, כי עליו ועל בניו הכהנים, מוטלת האחריות לשמור על קדושת המשכן³⁷. העבודה במשכן נתונה להם³⁸, הכהנים, כמתנה נצחית מאת ה', והם כאמור, חייבים בשמירתה³⁹. גם אחיהם לשבט, בני לוי שאינם כהנים, מצווים ליטול חלק בשמירת המשכן, אך אינם רשאים להיכנס אליו.

אתיא משמרת משמרת מצנצנת המן.
הוריות י"ב.

³⁶ עתה שראו הפלא הזה נכנס בלבם האימה והפחד ממשכן ה' והשוכן בו ונתנו אל לבם הלא הם בסכנה תמיד אם יתקרבו אל המקדש יותר מדאי ימותו, ועל זה אמרו 'הן גוענו אבדנו' במוות קרח ועדתו, וכן 'כלנו אבדנו' בעת יצא הנגף שהיתה הגזרה על כלם. מלבי"ם.

³⁷ ת"ר, וילוו עליך וישרתוך, בעבודתך הכתוב מדבר, או אינו אלא בעבודתם, כשהוא אומר 'ונלוו עליך ושמרו' – הרי בעבודתם אמור, הא מה אני מקיים 'וילוו עליך וישרתוך' – בעבודתך, הא כיצד, כהנים שומרים מלמעלה ולוים מלמטה. תמיד כ"ו:
³⁸ תניא, אזהרה לזר שלא יקרב לעבודה מניין, ת"ל וזר לא יקרב אליכם. זבחים ט"ז.
³⁹ ושמרתם את משמרת הקדש. הרי זה אזהרה לב"ד להזהיר את הכהנים שתהא

עבודה כתקונה, שכשעבודה כתקונה מכלה את הפורעניות לבא לעולם. ספרי.

תשמרו את כהנתכם. שומע אני אפילו לשחיטה, ת"ל (ריש ויקרא) 'ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם', מקבלה ואילך מצות כהונה. יומא כ"ז.

אמר רב, זריקה הקטרה, ניסוך המים וניסוך היין זר חייב עליהם מיתה, מאי טעמא, דכתיב ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח ועבדתם עבודת מתנה והזר הקרב יומת, עבודת מתנה ולא עבודת סילוק. יומא כ"ד.

והזר הקרב יומת. מכאן לזר ששימש במקדש שחייב מיתה. סנהדרין פ"ג:
תניא, ר' ישמעאל אומר, נאמר כאן והזר הקרב יומת ונאמר להלן (י"ז, כ"ח) 'כל הקרב הקרב אל משכן ה' ימות', מה להלן בידי שמים אף כאן בידי שמים. סנהדרין פ"ד.

שכר הכהונה (י"ח, ח' - כ')

כשכר עבודתם במשכן, יקבלו הכהנים חלק מבשר הקרבנות⁴⁰ וחלק מן המנחות הקרבים על המזבח.

עוד הם יקבלו מכל בני ישראל,⁴¹ תרומה מכל גידולי הארץ וכן ביכורים מפרי הארץ, דמי פדיונם של בכור האדם⁴² ובכור הבהמה הטמאה⁴³. בכור בהמה טהורה⁴⁴, יעלה כקרבן למזבח, כשהכהנים מקבלים את חלקם בבשר⁴⁵.

⁴⁰ תניא, ר' יהודה בן בתירא אומר, מניין שאם הקיפו עובדי כוכבים למלחמה את כל העזרה שהכהנים נכנסים להיכל ואוכלים שם קדשי קדשים ושירי מנחות, ת"ל בקודש הקדשים תאכלנו. זבחים ס"ג.
⁴¹ משמרת תרומתי. מכאן שאסור לגרום טומאה לתרומה ואסור להפסיד תרומה. סוכה ל"ה:

⁴² אך פדה תפדה. תנא רמי בר חמא, מתוך שנאמר פדה תפדה את בכור האדם, יכול אפילו נטרף (נהרג) בתוך שלשים יום, ת"ל אך – חלק. בבא קמא י"א:

תניא, האב חייב בבנו לפדותו, והיכי דלא פדאו אביו, חייב לפדות את עצמו, דכתיב פדה תפדה. קידושין כ"ט.

אין האשה מצווה לפדות עצמה, והאשה אינה מצווה לפדות את בנה, דכתיב תפדה תפדה, כל שמצווה לפדות עצמו מצווה לפדות אחרים, וכל שאינו מצווה לפדות עצמו אינו מצווה לפדות אחרים. קידושין כ"ט.

⁴³ חמורי כהנים ולוים פטורים מבכורה, דאמר קרא אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה, כל שישנו

בבכור אדם ישנו בבכור בהמה טמאה, וכהנים ולוים הואיל ואינם בבכור אדם אינם בבכור בהמה טמאה. בכורות ד'.

שומע אני אפילו פטרי סוסים וגמלים, ת"ל 'פטר חמור' (בפרשת בא) 'פטר חמור' (בפרשת כי תשא), פטר חמור אמרתי לך ולא פטרי סוסים וגמלים. בכורות ה'.

⁴⁴ כל הקדשים יש להם פדיון ולתמורותיהם פדיון, חוץ מן הבכור והמעשר, דאמר קרא קדש הם – בהווייתם יהיו. תמורה ח'.

⁴⁵ ובשרם – אחד תם ואחד בעל מום, לימד על בכור בעל מום שניתן לכהן. שלא מצינו זה בכל התורה. זבחים ל"ז:

כל כהן שאינו ראוי לעבודה (טמא, אונן ומחוסר כיפורים), אינו חולק בבשר. מאי טעמא, הרי הוא אומר את דמם תזרוק ואת חלבם תקטיר ובשרם יהיה לך – בוא וזרוק ואכול. זבחים קי"ב:

ת"ר, מניין לבכור שנאכל לשני ימים ולילה אחד, שנאמר ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין, הקישו הכתוב לחזה ושוק של שלמים, מה שלמים נאכלין לשני ימים ולילה אחד אף בכור נאכל לשני ימים ולילה אחד. זבחים נ"ז.

שכר הלוויים (י"ח, כ"א - ל"ב)

שכר עבודת הלוויים, המשרתים גם הם לפני ה'⁴⁶, נקרא מעשר ראשון. לאחר שמפריש כל אחד מישראל את התרומה לכהן, עליו להפריש עשירית מהיתרה ולתת ללוי.

הלוי עצמו, גם הוא חייב בתרומה לכהן, מתוך המעשרות שקיבל מבני ישראל. ונותן עשירית⁴⁷, תרומת מעשר.

בפרשה יש תשע מצוות, חמש מצוות עשה וארבע מצוות לא תעשה

בפרשה צ"ה פסוקים

⁴⁶ והנה מצות עשה על הלוויים שיהיו משוררים ושוערים ושומרים במקדש, ומבואר בערכין י"א. שעיקר שירה הן למי"ד בפה והן למאן דאמר בכלי, הוא דוקא בלוויים. והנה זה מבואר ודאי דמצות עשה על הלוויים, אבל אם הישראלים עוברים בלאו או עשה אם הם עובדים עבודת הלוויים לא מצאתי בביאור. והרמב"ם מונה לאו דזר בעבודת כהונה, וכן הרב המחבר וכל מוני המצות. עיין ברמב"ם פ"ט מהלכות ביאת

מקדש, אבל אם עבד זר בעבודת לוי לא ראיתי בר"מ אם עובר בלאו או בעשה. מנחת חינוך מצוה שצ"ד.

⁴⁷ מעשר מן המעשר. אמר ר' שמעון בן לקיש, מעשר ראשון שהקדימו בשבליים פטור מתרומה גדולה, שנאמר והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר, מעשר מן המעשר אמרתי לך ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר. ביצה י"ג:

הפטרת פרשת קרח

(שמואל א' י"א, י"ד – י"ב, כ"ב)

בהפטרה קוראים הפטרה זו, כי בפרשת השבוע אמר משה רבנו 'לא חמור אחד מהם נשאתי', ומעין זה אמר שמואל הנביא 'את שור מי לקחתי וחמור מי לקחתי'. בנוסף, שמואל הנביא הוא מבני בניו של קרח, ושקול כנגד משה ואהרן. לבוש סימן תקמ"ט סעיף א'.

שמואל הנביא משח את שאול למלך כדבר ה', לאחר מכן הוא פונה אל העם ומוכיחם על שביקשו להם מלך, וכי מאסו את מלכות ה' ועבדו הנביאים. מזכיר להם את האותות והמופתים אשר עשה ה' עמהם בהוציאם ממצרים על ידי משה ואהרן, ואף אחר כך כאשר חטאו והשתעבדו בהם שכיניהם הגויים, הושיעם ה' בלא מלך. וכן גם היה בימי השופטים והנביאים, שהיו בלא מלך וה' הושיעם. ומזכיר להם שמואל הנביא גם את עצמו, כי מעודו שרת אותם באמונה, ולא לקח מהם מאומה ולא עשק אותם לא בגוף ולא בממון, ומה חסרה להם עד שביקשו להם מלך.

אולם, אף שעצם בקשתם למלך נחשבת לחטא, אך לאחר שהסכים ה' עימם והמליך את שאול למלך על ישראל, אם יעמדו בתנאי וישמרו בקול ה' ולא יעברו על דבריו ייטב להם, ובאם לא ישמעו לדבר ה' ייפרע מהם. שמואל הנביא מוכיח להם את אמיתת דבריו באות ובמופת, וכאשר ראו כל העם את הדבר הזה שבו בתשובה וביקשו שיתפלל בעדם כאשר דיבר להם. כאשר שמע את דבריהם, ניחמם שמואל וחיזקם ואמר להם 'כי לא יטוש ה' את עמו בעבור שמו הגדול'.

נשאים נפרשת קרח

דברי תורה בפרשת קרח

**וַיִּדְבֹּר אֱלֹקֶרַח וְאַלְכָּלְעָדָתוֹ לֵאמֹר בִּקֶּר וַיֹּדַע ה' אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ וְאֶת־הַקֹּדֶשׁ
וְהַקָּרִיב אֵלָיו וְאֶת אֲשֶׁר יִבְחָר־בּוֹ יִקְרִיב אֵלָיו:**

במדבר ט"ז, ה'.

הטעם שהמתין משה עד הבוקר ולא עשה את המבחן באותו זמן עצמו, יש לומר על פי מה שאמרו חז"ל במסכת ברכות דף י"ט. אם ראית תלמיד חכם שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום, שבוודאי עשה תשובה.

והנה אמרו קרח חכם גדול היה וכן המאתיים וחמישים איש שהיו עמו, כולם היו נשיאי עדה אנשי שם וראשי סנהדריות גדולים בתורה, כמו שאמרו חז"ל, ולכן חשב משה כי יכול להיות שבליילה יחזרו בתשובה, וכדברי האור החיים הקדוש, שנתכוון בזה איש האלוקים לתת להם זמן הלילה להתבונן במעשיהם אולי יכירו כי לא טוב עושים ויחזרו בתשובה, ויחזרו להאמין בה' ובמשה עבדו, ויפייסוהו ויתוודו לפניו חטאיהם, לזה אמר בוקר ויודע ה' וגו', ורק און בן פלת התחרט אחר כך וחזר בתשובה, וכמו שאמרו חז"ל במסכת סנהדרין דף ק"ט: שאשתו הצילתו.

קומץ המנחה

הגאון הצדיק **רבי אליהו דושניצר** זצ"ל הביא מפי **החפץ חיים**, מכאן רמז לבירור הדין שייעשה לעתיד לבא. כאשר יבא 'בוקר' לצדיקים, אז 'ויודע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו', כי עתה ההנהגה בהסתר פנים, ונראה לבני אדם שמקרה אחד לצדיק ולרשע, אך יבא יום 'ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע, בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו' (מלאכי ג', י"ח), ואמרו חז"ל על זה, ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד (חגיגה ט'), הוי אומר שהבירור יהיה כל כך ברור בהיר וחד עד שיהיו ניכרים דרגות האדם ברוחניות בדקדוק גדול, אף שעכשיו נראה בעינינו הבדל זה דק כחוט השערה, אבל באמת הוא עב כעבותות העגלה.

**וַיַּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִי אֶל־תִּפְּן אֶל־מִנְחָתָם לֹא חַמּוֹר אֶחָד מֵהֶם
נִשְׁאַתִּי וְלֹא הִרְעֵתִי אֶת־אֶחָד מֵהֶם:**

במדבר ט"ז, ט"ו

אלו המשתבחים בענווה, וענוותנותם היא פחותה, הנהגתם עם האנשים היא בשתי דרכים, הם מקרבים ומכניעים עצמם למי שהוא שפל הרבה ממנו במעלתו, ומחבקים ומנשקים אותם, כי הם מרגישים בטוחים שהם למעלה מאלו. אבל מי שהוא בערכם או ערך יותר גבוה, אשר יתכן לטעות, כי ההכנעה אינו מצד הענוה, רק מצד הצדק והנימוס, שפלוני גבוה ורם ממנו במעלה, את אלו מרחקן ומשפילן בערמתו ומתכבד בקלונם.

לא כן אדונינו משה, הוא היה עניו אמיתי ולא קנא למתנבאים במחנה, והתפלל, כי יאציל ד' על הזקנים רוח נבואה, וזה שאמר 'ולא הרעותי את אחד מהם', כי משקל תיבת 'אחד' נאמר על הרוב על המיוחד וגדול שבהם, וכמו שכתוב 'כמעט שכב אחד העם', שגם הגדולים במעלה לא פחת מעלתם, אדרבא הוסיף על מעלתם וכבודם. בינה זה.

משך חכמה

**אָמַר אֶל־אַלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיִּרֶם אֶת־הַמִּחָתָת מִבֵּין הַשְּׂרָפָה וְאֶת־הָאֵשׁ
זֶרֶה־הֵלָאָה כִּי קָדְשׁוֹ: אֵת מִחָתוֹת הַחֲטָאִים הָאֵלֶּה בְּנִפְשָׁתָם וַעֲשׂוּ אֹתָם
רִקְעֵי פָחִים צָפוּי לַמִּזְבֵּחַ כִּי־הִקְרִיבֻם לִפְנֵי־ה' וַיִּקְדָּשׁוּ וַיְהִיו לְאוֹת לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל:**

במדבר י"ז, ב' – ג'.

במסכת סנהדרין דף נ"ה מפרש שני טעמים מדוע שורפין דבר שנכשל אדם בו, א. משום תקלה. ב. משום קלון, עי"ש. לזה אמר כי קלון ליכא, כי הקריבום לפני השם, שלא הקריבו בזה לאחר רק להשי"ת. ותקלה ליכא, כי אדרבא ויהיו לאות לבני ישראל, והמה היו האות המורה אשר לא יקרב איש זר כו'. ודו"ק.

משך חכמה

הרב צבי פרוש

להארות והערות

P0504114480@gmail.com